

מתקדשים הם בקדושת קרבן, שנחלקו בה תנאים במסכת בכורות.

ודין זה, נלמד מחידוש הפסוק [במסכת בכורות ס ב], וגם בית הלל מודים לו. ומוכח מכאן שהקדש בטעות הוא הקדש, כדברי בית שמאי!

אמרו להם בית הלל לבית שמאי: אין זה הקדש טעות!

כי לא השבט שבטעות הניף אותו האדם המונה את הטלאים על הטלה התשיעי, ואחר כך על הטלה האחד עשרה, וקרא להם בטעות "עשירי", קידשו לטלה התשיעי ולטלה האחד עשרה בקדושת קרבן!

וראיה לדבר, שלא טעותו של המקדיש היא המחילה את קדושת הקרבן, כדבריכם, משום שהקדש בטעות הוא הקדש. שהרי —

ומה אילו טעה המונה והניח את השבט על הטלה שיצא שמיני, ועל הטלה שיצא שנים עשר, וקרא להם השם "עשירי", שמא עשה כלום בדבריו?!

הרי ודאי לא עשה כלום, לפי שלא חידשה התורה במעשר בהמה דין כללי שהקדש בטעות הוא הקדש.

אלא, הכתוב שקידש את הטלה העובר עשירי אפילו אם לא מנו אותו בתורת עשירי [והיינו שחידש הכתוב, שהוא קדוש בקדושת מעשר אפילו אם המונה את הטלאים לא מנאו כעשירי, אלא טעה וקראו תשיעין] —

הוא גם זה שחידש וקידש את הטלה התשיעי ואת הטלה האחד עשרה, בלבד!

והיינו חידוש מיוחד חידש כאן הכתוב, שהיות והתשיעי והאחד עשרה סמוכים הם במנינם לעשירי, הרי אם יארע ויטעה המונה, ויקרא לטלה הסמוך לעשירי [מלפניו ולאחריו] בשם עשירי, תחול עליו קדושה [אם כי לא קדושת מעשר].

אך על שאר הטלאים, שלא חידש הכתוב, לא חלה קדושה כלל!

ואם כן, אי אפשר ללמוד ממעשר בהמה שהקדש טעות הוא הקדש, לפי שבמעשר בהמה עצמו לא נאמר שחל הקדש טעות בשאר הטלאים.

גמרא:

שנינו במשנתנו שנוזר אשר שתה יין במשך לב-א ימי נזירותו, מונה את ימי נזירותו "משעה שנדר".

ומניחה עתה הגמרא, שכוונת המשנה לומר שהוא מונה נזירותו כרגיל, כאילו לא שתה יין, ואינו צריך לנהוג איסור של שתיית יין בתורת קנס כנגד הימים בהם שתה יין.

ולכל היותר, אפשר לבאר כי זה שאמרה המשנה "מונה משעה שנדר", הכוונה היא שמונה חלק מהימים ששתה בהם יין, אך אינו צריך לנהוג איסור כנגד כל הימים ששתה בהם יין בתורת קנס.

והוינן בה: **מני מתניתין?** כדברי מי נשנית משנה זו? —

והרי לא בשיטת רבי יוסי היא, ולא בשיטת רבנן היא!

דתניא: מי שנדר נזירותו, ועבר על נזירותו,

ושתה יין, ובא לפני בית דין להשאל על נזירותו [או שבא למקדש להביא את קרבנות נזירותו] —

קונסים אותו על שעבר על דיני נזירותו —

וכן, **אין נזקקין לו**, בית דין לא מאפשרים לו להשאל על נזירותו [או שאם רצה להביא את קרבנותיו, לא נותנים לו להקריבם], **אלא אם כן יהיה מונה בחן**, נוהג **איסור** בשתיית יין, כמנין כל הימים **שנהג בהם היתר**.

כגון, מי שקיבל נזירות של מאה יום, ומתוכם הוא שתה יין במשך ששים יום, קנסו אותו חכמים, שעליו לנהוג עתה איסור בשתיית יין במשך ששים יום.

רבי יוסי אומר: כיון שנהג ימי נזירות במשך ארבעים יום, וקיים בכך הנהגת נזירות כראוי במשך תקופה של שלשים יום, הנקראת "נזירות מועטת", דיו שנקנסנו באיסור שתיה של **שלשים יום** בלבד, ולא נקנסנו בכל ששים היום.

אך אם קיבל עליו נזירות מועטת של שלשים יום, ושתה יין במשך כמה ימים, עליו לנהוג איסור כנגד כל הימים ששתה בהם יין, כדי שתהיה הנהגת נזירות במשך שלשים יום לפחות!

ומעתה, אם נאמר שכוונת המשנה "מונה משעה שנדר", היא לומר שנוהג בחלק מן הימים איסור של שתיית יין, אך אינו נוהג כנגד כולם, תיקשי —

אי, אם משנתנו בשיטת **רבנן** היא, שאינם

מחלקים בין נזירות מרובה לנזירות מועטת כרבי יוסי, אלא בכל ענין הם קונסים אותו לנהוג איסור בשתיית יין כנגד כל הימים ששתה בהם יין, **קשיא** אם מדברת המשנה במי שקיבל עליו **נזירות מרובה** (1) של מאה יום, ובחלקם שתה יין, מדוע אין הוא צריך לנהוג איסור כנגד כל הימים ששתה בהם יין?

וכל שכן אם נעמיד אותה שקיבל נזירות מועטת של שלשים יום, ושתה יין במשך עשרים יום, שלדברי חכמים קונסים אותו במשך עשרים יום שלא ישתה בהם יין, ואילו במשנתנו אינו נקנס אלא בחלקם.

שהרי אפילו רבי יוסי מודה, שכיון שלא נהג שלשים יום בנזירות כראוי, קנסו אותו חכמים שנהג איסור בשתיית יין כנגד כל הימים ששתה בהם יין.

אי רבי יוסי, קשיא אם נעמיד את משנתנו במי שקיבל על עצמו **נזירות מועטת**, שאפילו לפי רבי יוסי קונסים אותו כנגד כל הימים ששתה יין, ואילו משנתנו קונסת אותו רק בחלק מן הימים.

ומתרצת הגמרא:

איבעית תימא משנתנו לפי **רבי יוסי** היא, **ואיבעית תימא** משנתנו לפי **רבנן** היא.

ומבאר הגמרא: **איבעית תימא** משנתנו **רבי יוסי** היא, יש לחלק ולומר:

כאן, שאמר רבי יוסי שמונה רק חלק מהימים ששתה בהם יין, **בנזירות מרובה**,

1. לפי גירסת התוספות לקמן לג ב ד"ה דתניא.

של מאה יום, שהיות וקיים נזירות במשך שלשים יום, וקנסנו אותו בשתיית יין במשך שלשים יום, דיו בכך.

כאן, במשנתנו מדובר **בנזירות מועטת**, שלא קיים נזירות שלשים יום כראוי, ולכן חייב לנהוג איסור כנגד כל הימים ששתה בהם יין.

ואיבעית תימא רבנן, ולא תימא, אל תאמר במשנתנו **"משעה שנזר"**, שמשמעותו לנהוג רק חלק מהימים ששתה בהם יין, **אלא אימא "כמשעה שנזר"**, שצריך לנהוג איסור כמנין כל הימים ששתה בהם יין.

שנינו במשנה: **נשאל לחכמים והתירוהו**, והיתה לו בהמה מופרשת, תצא ותרעה בעדר.

אמר ירמיה ממה דאמרו בית שמאי, נשמע לבית הלל.

לאו, הלא אמרי בית שמאי, **הקדש בטעות** הוא הקדש, ובכל זאת אמרו כאן, **כיון דאיגלאי מילתא למפרע עתה, דלאו שפיר נזר, תצא הבהמה שהפריש לקרבנו, ותרעה בעדר.**

אם כן, **לבית הלל נמי נאמר, כי אף על גב דאמרי בית הלל שתמורה בטעות היא תמורה, הני מילי היכא דאיתיה לעיקר הקדש. שהקרבן הראשון, שממנו המירו לבהמת החולין, עדיין קיים.**

אבל היכא דמיתעקר עיקר הקדש, שנשאל על הקרבן הראשון ונעשה חולין, איתעקר נמי הקדושה מקרבן התמורה, כי הוברר הדבר עתה למפרע שלא היה קרבן ראשון, וממילא לא חלה קדושה על קרבן התמורה.

אמר מר במשנתנו:

אמרו להם בית שמאי לבית הלל: **אי אתם מודים שאילו קרא לתשיעי עשירי שהוא מקודש**

איתמר: נחלקו אמוראים בחידוש התורה שגם התשיעי והאחד עשרה מתקדשים, אם טעה וקרא להם עשירי. האם המדובר דוקא בטעות, או גם אם קרא לתשיעי עשירי במכוון, חידשה תורה שהתשיעי מתקדש.

מעשר בהמה, שחידשה בו תורה שגם התשיעי שהונף עליו השבט כעשירי, מתקדש —

רב נחמן אמר: טעותו מקדשתו, ולא כוונתו.

שאם ידע המונה שהוא תשיעי, ובכוונה קראו עשירי במקום תשיעי לא חידשה תורה שהוא מתקדש.

ואילו **רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי: טעותו מקדשתו, וכל שכן כוונתו**, שלא היתה טעות בהקדשו, וידע המקדיש שהוא תשיעי.

אמר ליה רבא לרב נחמן: לדידך, דאמרת טעותו ולא כוונתו —

אם כן, הא דקאמרי בית שמאי לבית הלל: **אי אתם מודים שאילו קרא לתשיעי עשירי, ולעשירי תשיעי, ולאחד עשר עשירי, ששלשתן מקודשין.**

ומוכח שהקדש טעות הוא הקדש.

ואישתיקו בית הלל מלענות להם על טענתם מיניה וביה, אלא רק טענו נגדם מדוע לא מתקדשים השמיני והשתיים עשרה, והביאו ראיה שזה חידוש מיוחד בסמוכים למעשר.

הרי לדברך יכלו בית הלל לפרוך את ראיתם של בית שמאי מיניה וביה, ולימרו להון: **מה למעשר, שכך התשיעי אינו נעשה קדוש** אם הקדישו כעשירי **בכוונה**, בידעו שהוא תשיעי, אלא כל הקדשו בתשיע חל רק בטעות, שאינו יודע שהוא תשיעי אלא חושב שהוא עשירי!

וזה עצמו ראיה שחידוש התורה הוא באופן מיוחד במעשר בהמה, ואין ללמוד ממנו למקום אחר, שהרי בכל מקום אחר, אם הקדיש בכוונה חל הקדשו!

אמר רב שימי בר אשי: היינו טעמא דלא אמרי להון בית הלל טעם זה לבית שמאי, היות והיו עונים להם בית שמאי דקל וחומר הוא ללמוד מכאן להיפך:

מה מעשר בהמה בטלה התשיעי, שאינו קדוש אם נעשה בכוונה, בכל זאת קדוש כשנעשה בטעות.

הקדש במקום אחר, שקדוש בכוונה, לא כל שכך שיהיה קדוש בטעות!

אך ממשיך רב שימי, ואומר: **ולא היא!**

קל וחומר זה שהיו טוענים בית שמאי, אינו קל וחומר נכון, ואין ממנו פירכא לבית הלל, היות דהקדש — **בדעתא דמריה תלי**. בדעת הבעלים תלתה התורה את ההקדש, ולא בטעותם, לפי שכך אמרה תורה "איש אשר יקדיש את ביתו", שמשמע מרצונו ומדעתו.

ומעשר בהמה חידוש הוא, ואין ללמוד ממנו.

מתניתין:

משנתנו עוסקת בענין שאלה על הניירות בפתח של "נולד".

ונחלקו חכמים ורבי אליעזר בכמה מקומות במסכת נדרים, האם יכול האדם להשאל על נדרו, ב"פתח" על דבר שאירע לאחר נדרו, ואין הוא מצוי שיקרה, הקרוי "נולד".

לדעת חכמים, ההיתר שבפתח לחרטה על נדר, בנוי על כך שיכול הנודר לומר, אילו בשעה שנדרתי הייתי מעלה בדעתי דבר זה, לא הייתי נודר, ונמצא שלא הייתי שלם בדעתי כשנעלם ממני הדבר הזה, כי אילו הייתי בדעה צלולה, הייתי מעלה בדעתי אפשרות שכזאת, ואז לא הייתי נודר. ונמצא כאילו נדר בטעות, עקב החסרון בשלמות דעתו בשעת הנדר.

אך מאורע שאינו מצוי ושעדיין לא התרחש, הקרוי "נולד", אין זה פתח לומר שלא הייתי בדעה שלימה כיון שלא העליתי בשעת הנדר בדעתי אפשרות שכזאת, כי גם אדם בדעה צלולה אינו חושב על התרחשות מאורע שכזה בעתיד.

ורבי אליעזר חולק, וסובר שגם פתח של נולד הוא פתח טוב להתרת נדר.

מי שנדר בנזיר, והיו לו בהמות בשעה שנדר, והיה בדעתו לנדור משום שיש לו אפשרות להביא את הבהמות הללו לקרבן נזירותו.

אליעזר משיטתו בענין נולד, ואוקמיה והעמידוהו בשיטתייהו!

דתנן במסכת נדרים [סד א]: פותחין ב"נולד", דברי רבי אליעזר.

וחכמים אוסרין לפתוח ב"נולד".

ואמר רבא: אף על גב דאמור רבנן שאין פותחין ב"נולד", אבל פותחין ב"תנאי נולד".

היכי דמי, איך הוא פתח ב"תנאי נולד"? —

אמרי להון, אומרים לנזירים הללו: אילו בשעה שנדרתם אתא איניש, היה בא אדם ואמר לבון דחרב בית המקדש בעתיד — מי הוה נדריתון?

והיינו, שמוצאים להם פתח עקיף, שאינו תלוי בחסרון בצלילות דעתם, אלא במצבם בעת הנדר, שאילו בשעת הנדר היה מישהו בא ומודיע להם את העתיד לקרות, הם לא היו נודרים אז בגלל דבריו.

אמר רב יוסף: אי הוואי התם, הוה אמינא להון לחכמים שאין זה נולד. שהרי כבר ניבא ירמיהו על חרבן הבית הראשון והשני.

כי הכתיב [ירמיה ז] "היכל י"י, היכל י"י, היכל י"י המה!"

והיינו, שאין לכם לסמוך על דברי המנחמים אתכם שיכולים אתם להמשיך במעשיכם הרעים, ואומרים, שגם אם יחרב הבית הוא עתיד להבנות מחדש.

כי בית אחד זה מקדש ראשון, ובית שני זה מקדש שני, ואם יחרבו שניהם, יבנה גם השלישי!

והלך להביא את בהמתו, ומצאה שנגנבה הבהמה —

אם עד שלא נגנבה בהמתו נזר, ורק אחרי קבלת נזירותו נגנבה הבהמה, הרי זה נזיר.

ואינו יכול להשאל על נדרו בפתח של "נולד", שאילו היה יודע שלאחר קבלת נזירותו תיגנב בהמתו הוא לא היה נודר, כי גניבה היא מאורע לא מצוי, ולא היה צריך להעלותו בדעתו.

ב-לב ואם משנגנבה בהמתו נזר, אינו נזיר.

כי אין זה נולד, שהרי בשעת קבלת נזירותו כבר נגנבה בהמתו, אלא שהוא לא ידע ממה שאירע עקב חוסר ידיעתו.

וזו טעות, של פתח בנולד, טעה נחום המדי, כשעלו נזירים מן הגולה, ומצאו בית המקדש חרב.

אמר להם נחום המדי: אילו הייתם יודעין שבית המקדש חרב, האם הייתם נוזרים כשלא תוכלו להביא קרבנותיכם, ותהיו אסורים לעולם?

אמרו לו: לא!

והתירן נחום המדי.

וכשבא הדבר אצל חכמים, אמרו: כל נזיר שנזר עד שלא חרב בית המקדש, הרי הוא נזיר, כי פתח זה נולד הוא.

וכל שנזר משחרב בית המקדש — אינו נזיר.

גמרא:

אמר רבה: שטפוהו העבירוהו רבנן לרבי